

Πολιτική Οικονομία

***2^η ΕΝΟΤΗΤΑ – Οι πρώτες θεωρίες για τις κρίσεις του
καπιταλισμού – Malthus, Ricardo, Marx***

Γιάνης Βαρουφάκης

2^η Ενότητα – Οι πρώτες θεωρίες περί Κρίσεων των Κοινωνιών της Αγοράς (*David Ricardo, Thomas Malthus, Karl Marx*)

- Το πληθυσμιακό πρόβλημα του *Thomas Malthus*. Ρικαρδιανή θεωρία Προσόδου, Κόστους Ευκαιρίας και Οικονομικού Κέρδους. Συγκριτικό πλεονέκτημα στην εγχώρια και τη διεθνή σκηνή (θεωρία και η προέλευσή της έννοιας αυτής από τις διαμάχες του Καλαμποκιού). Κρίση κερδοφορίας λόγω αύξησης του ποσοστού προσόδου. Σχέση Διανομής-Ανάπτυξης. *Μαρξική θεωρία* κέρδους και αξίας της εργασίας. Συσσώρευσης κεφαλαίου. Ενδογενών Κρίσεων. Οικονομικοί κύκλοι. Η Ανεργία ως απαραίτητος ρυθμιστικός παράγοντας **B1, H4&6**

Από τον Adam Smith στον David Ricardo

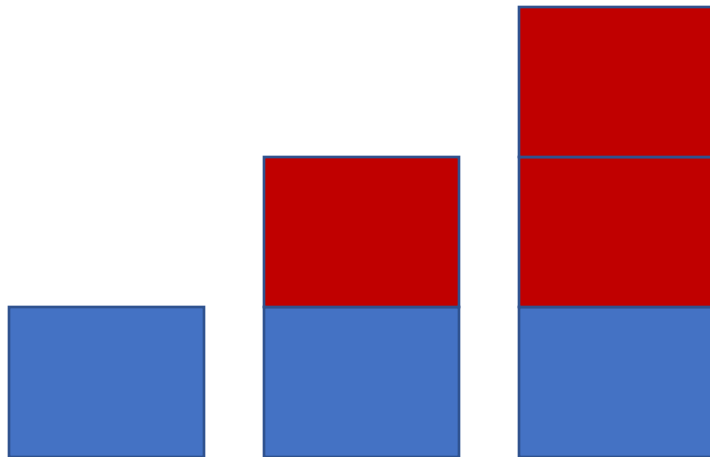
- Καταμερισμός Εργασίας → Θεωρία Μεγέθυνσης
- Ανταγωνισμός = Πτώση τιμών στα «φυσικά» τους επίπεδα
- Θεωρία Αξίας → Εργασία
- Πρόβλημα της αξίας:
 - 10 τόνοι καλαμποκιού :
 - 1 μονάδα καλαμποκιού
 - 2 μονάδες εργασίας
 - 3 μηχανές
 - 10 μηχανές :
 - ο καλαμπόκι
 - 1 μονάδα εργασίας
 - 6 μηχανές

Τι γίνεται όταν ο μισθός αυξάνεται; Αλλάζει η σχετική αξία του καλαμποκιού!!!

David Ricardo. Η Απειλή της Προσόδου (Economic Rent)

- Ζώνη 1: Κόστος = 10€ ανα τόνο, Ικανότητα παραγωγής = 100 τόνοι
- Ζώνη 2: Κόστος = 20€ ανα τόνο, Ικανότητα παραγωγής = 500 τόνοι
- Ζώνη 3: Κόστος = 30€ ανά τόνο, Ικανότητα παραγωγής = 1000 τόνοι

■ Ζήτηση	Τιμή	Ενεργές ζώνες	Πρόσοδος
<100	10	1	0
>100, <600	20	1&2	$Z1 = (20-10)*100, Z2=0$
>600	30	1&2&3	$Z1=(30-10)*100, Z2=(30-20)*500, Z3=0$

Το υπόδειγμα Ricardo μίας οικονομίας με δύο αγαθά: καλαμπόκι και χρυσός

- **3 κοινωνικές τάξεις:** Αριστοκράτες-γαιοκτήμονες (Α), Εργάτες (Ε), Καπιταλιστές-εργοδότες (Κ)
- **2 κλάδοι:** Αγροί-καλαμπόκι και ορυχεία-χρυσός
- **Πλεόνασμα καλαμποκιού =**
 - Πρόσοδος: Καλαμπόκι που παρακρατούν οι Α
 - Μισθοί αγροτών και εργατών στα ορυχεία
 - Απόσβεση κεφαλαίου (*Depreciation*): Καλαμπόκι που χρειάζεται για να αντικατασταθούν οι σπόροι της προηγούμενης χρονιάς
 - Επενδύσεις: Επί πλέον καλαμπόκι που μπαίνει στην παραγωγή
- Παραγωγική εργασία = Εργασία που ενισχύει το κεφαλαιουχικό αγαθό

Karl Marx: Η Εργασιακή Θεωρία της Αξίας

- **Αξία μίας μονάδας του εμπορεύματος X** – ανάλογη του ανθρώπινου μόχθου που είναι απαραίτητος (δεδομένης της υπάρχουσας τεχνολογίας) για την παραγωγή μίας μονάδας X
- **Αξία μίας μονάδας εργασίας** (π.χ. μιας μέρας εργασίας) - ανάλογη του ανθρώπινου μόχθου που είναι απαραίτητος (δεδομένης της υπάρχουσας τεχνολογίας) για την παραγωγή μίας μονάδας ... εργασίας!!!
- **Πως υπολογίζεται αυτός ο ... μόχθος;**
- Έστω (α,β,γ,δ,...) οι μονάδες των αγαθών που χρειάζεται ο εργαζόμενος για να αναπαραχθεί καθημερινά.
- Πόση εργασία χρειάστηκε για να παραχθούν οι (α,β,γ,δ,...); Έστω E. Τότε η αξία της μονάδας εργασίας είναι ανάλογη του **E**. Την ονομάζουμε **ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟΥ ΧΡΟΝΟΥ** ή
- **ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ.**

ΥΠΕΡΑΞΙΑ

- Η Άννα εργάζεται ως μισθωτή στην επιχείρηση του Βασίλη
- Ο μισθός της είναι ανάλογος της αξίας της **$E = \text{αξία εργασιακού χρόνου}$**
- Καθημερινά «εισάγει» **L** μονάδες της εργασίας της στις **N** μονάδες προϊόντος που παράγει η επιχείρηση
- Η αξία των προϊόντων αυτών είναι ανάλογη του **L/N**
- $L > E$
- $L - E = s$, δηλαδή η **Υπεραξία** που παρακρατά ο Βασίλης
- **Υπεραξία = Πρόσοδος + Τόκοι + Κέρδος**

Η πρώτη Θεωρία Οικονομικών Κύκλων

- Περίοδος ανάπτυξης *a la* Smith: Αύξηση της απασχόλησης, του ανταγωνισμού, αυτοματοποίηση, επενδύσεις
 - Τι γίνεται όμως κάτω από την επιφάνεια;
 - Μηχανήματα = σταθερό κεφάλαιο - c
 - Εργασία = μεταβλητό κεφάλαιο - v
 - Αξία εμπορεύματος ανά μονάδα = $\alpha = c+v+s$
 - Λόγος εκμετάλλευσης $\varepsilon = s/v$
 - Λόγος κέρδους $\pi = s/(c+v)$

- $\pi = s/(c+v) = \frac{s/v}{c/v + 1} = \frac{\varepsilon}{\kappa + 1}$

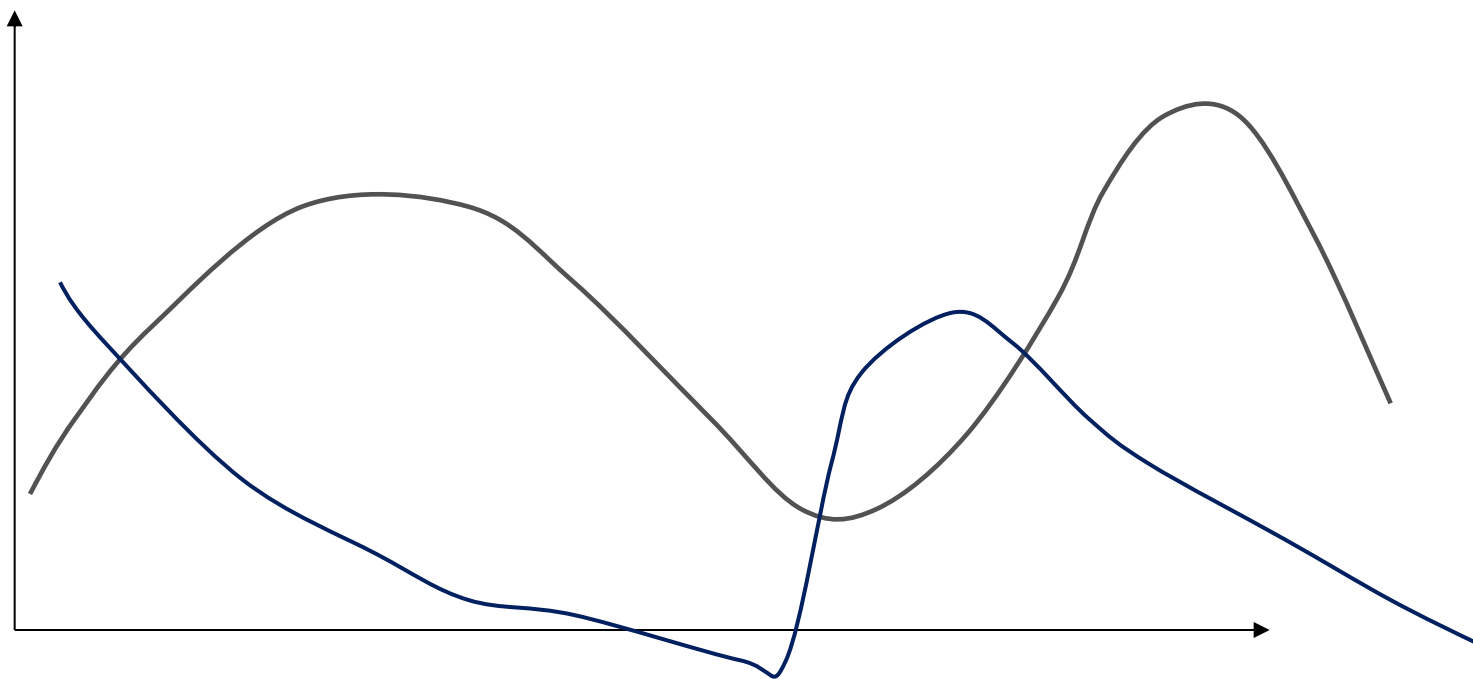
όπου κ η οργανική σύνθεση του κεφαλαίου

Η πρώτη Θεωρία Οικονομικών Κύκλων

- Περίοδος κάμψης: Πτωτική τάση των κερδών, λόγω ανταγωνισμού, χρεοκοπίες, ύφεση
- Κρίση, αποτελμάτωση
- Περίοδος ανάκαμψης: Αύξηση κερδών λόγω κρίσης, προσπάθεια μονοπώλησης, αύξηση επενδύσεων, ανάκαμψη
- **Περίοδος ανάπτυξης – και πάλι από την αρχή!**

Διαγραμματικά

Οικονομικοί Κύκλοι. Παραγωγή/Εισόδημα/Απασχόληση Κέρδη

Και που είναι το πρόβλημα;

- Ο καπιταλισμός παράγει ανεργία, φτώχεια και αναποτελεσματική χρήση των πόρων με ακριβώς τον ίδιο τρόπο που παράγει και εκπληκτική τεχνολογία, πληθώρα αγαθών κλπ
- Η κρίσεις ανεργίας, η ύφεση, οι περιοδικές πτώσεις του χρηματιστηρίου, δεν είναι απόρροια κακής οικονομικής πολιτικής. Δεν είναι ατύχημα. Είναι απαραίτητες κρίσεις, βασικός μηχανισμός λειτουργίας του καπιταλισμού
- **Ο καπιταλισμός δεν είναι προβληματικός επειδή είναι άδικος. Είναι άδικος επειδή είναι προβληματικός/αναποτελεσματικός.**

Τι έχουμε καλύψει έως τώρα

- **1^η Ενότητα** – *Η παράλληλη γέννηση και ο παράλληλος βίος των βιομηχανικών κοινωνιών και των οικονομικών θεωριών στο πλαίσιο μιας συνεχούς Παγκοσμιοποίησης* **B1, H1,2,3**
- **2^η Ενότητα** – *Οι πρώτες θεωρίες περί Κρίσεων των Κοινωνιών της Αγοράς (David Ricardo, Thomas Malthus, Karl Marx)* **B1, H4&6**